

робничою програмою туристичного підприємства, оперативне календарне планування, організація та контроль продуктового потоку, планування дистрибуційних структур, визначення каналів, форм та систем збуту продукту, тощо); виявлення цільових протиріч між функціональними підструктурами логістики та формування критеріїв оптимізації компромісних проектних рішень; реалізація принципів оптимізації та корекція проектних логістичних рішень загальнопідприємницького та функціонального характеру.

Висновки. Політичні та економічні зміни, що відбуваються в Україні упродовж останнього десятиріччя, зумовили необхідність застосування на підприємствах нових методів управління, адекватних вимогам ринкової економіки. В останні роки, коли світовий ринок товарів та послуг став у вищому ступені конкурентним та характеризується як ринок покупця, особлива увага приділяється вимогам споживача щодо якості та ціни продукту, зниження собівартості якого, а, відтак, і ціни реалізації, можливе за умов управління матеріальними, інформаційними, фінансовими та іншими видами потоків по каналах товароруку від постачальників до кінцевих споживачів.

Запровадження в практику функціонування туристичних підприємств логістичних концепцій управління продуктовими та інформаційними потоками, призведе до оптимізації витрат підприємства, найповнішого узгодження платоспроможного попиту та обсягу пропозиції на ринку туристичних послуг, запобігання «перевиробництва» і, як результат, формуванню певної кількості та якості послуг, прийнятних для споживання ринком.

Література

1. Михайліченко Г.І. Поняття логістики та її особливості в туризмі // Регіональні перспективи. — 2000. — № 4 (11). — С. 55-58.
2. Ткаченко Т.И. Выставочная индустрия как форма продвижения туристического продукта на рынке международного и внутреннего туризма // Proc. International Conf. on Integration of practice, education and research in tourism: experience and analysis. — Riga (Latvija), 2000. — P. 212-219.

УДК 336.225.673

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ГАРМОНІЗАЦІЇ ВЗАЄМВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ ТА ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

Гаєвська О.М.

В даній статті висвітлено роль економічної кризи у роботі автотранспортних підприємств України та можливі шляхи покращення їх економічної безпеки.

This article highlights the role of the economic crisis in the transport enterprises of Ukraine and ways to improve their economic security.

Постановка проблеми. Забезпечити підвищення ефективності господарської діяльності підприємств і на цій основі сталого розвитку економіки України — важливе завдання, що стоїть перед економічною наукою. Вирішити його дуже складно. Адже, як свідчить статистика, переважна більшість підприємств України порушують податкове законодавство. Велика частка цих порушень пов'язана з недосконалістю законодавства та постійним внесенням змін до нього. Дійсно, для більшості українських підприємців, особливо малих та середніх, які починають свою діяльність, передбачено занадто багато податків. Але, досвід країн з розвинутою ринковою економікою, в яких податковий тиск не менше свідчить, що і за таких умов економіка успішно функціонує, а малий та середній бізнес процвітає. Українські ж підприємці віддають перевагу діяльності в «тіні». Перспектива спілкування з представниками державних контролюючих органів лякає багатьох підприємців набагато більше можливого покарання за ухилення від сплати податків. Саме тому існує необхідність знайти шляхи гармонізації взаємовідносин підприємств та податкових органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми взаємовідносин підприємств і податкових органів знаходили своє відображення у працях багатьох науковців і практиків: М.Дем'яненко, О.Василик, В. Загородного, В.Стоїна, В.Онищенко, І.Вакуліча, А.Бондаренка тощо. Проте, проблема гармонізації взаємо-

відносин підприємств і податкових органів потребує подальшого вивчення і теоретичного осмислення, тому, що так і є було запропоновано чітких шляхів її вирішення.

Метою роботи є аналіз основних проблем взаємовідносин податкових органів та підприємств і пошук шляхів їх гармонізації.

Основна частина. Діюча сьогодні в Україні система оподаткування формувалась протягом останніх десятиліть. Вона відіграла свою позитивну роль на етапі становлення України як незалежної держави. Однак подальший розвиток ринкових відносин, поглиблення ринкових перетворень, економічна криза все більше підкреслюють наявні в ній недоліки.

На жаль, поки що діюча система оподаткування є не зовсім досконалою і не повністю відповідає вимогам часу. Сьогодні ще існують неузгодженості та протиріччя окремих норм податкових законів, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та перекручування суті окремих видів податків. Намагання уряду упорядкувати податкову систему шляхом прийняття Податкового кодексу викликали масові протести, що свідчить про недостатню участь науковців у його розробці та абсолютне неврахування інтересів самих підприємств та підприємців, що і підкреслює одвічну проблему взаємовідносин підприємств та податкових органів.

У нашій країні склалась така ситуація, що будь-який підприємець для податкової служби — потенційний злочинець. Взаємовідносини українських підприємців з податковою службою не можна назвати паритетними. Незалежно від того, сплачує підприємець податки чи ні, ставлення до нього з боку податкового чиновника однакове. Однаково жорстке. Підприємець для податкової служби за замовчуванням є злісним злочинцем. Він тільки те й знає, що намагається приховати свої прибутки, а також знайти десятки способів несплати податків. Якщо все-таки підприємець сплачує податки добросовісно, то в очах податкової служби він тим паче має підозрілий вигляд. Якщо так справно робляться відрахування в державну скарбницю, отже, розміри їхні, швидше за все, занижені...

При такому підході підприємець, який добросовісно сплачує податки, не може почуватися комфортно.

Діюча система оподаткування сьогодні не задовольняє ні державу, ні платників податків. Цілий ряд прорахунків та перекосів, які були допущені при її створенні, призвели до того, що податки не виконують повноцінно ні фіскальної, ні стимулюючої функцій. Сфера матеріального виробництва практично задюшена податками, що веде до скорочення оподатковуваних оборотів, а значить, і до зменшення бюджетних надходжень. У результаті функціонуюча податкова система замість стимулювання виробництва спричиняє його скорочення, а замість поповнення дохідної частини бюджету — призводить до його зубожіння. Суть проблеми полягає в тому, що при створенні цієї системи не було повною мірою враховано теоретичні принципи оподаткування, виведені на підставі багатовікового досвіду. Тому треба проаналізувати відповідність функціонуючої в Україні системи оподаткування існуючим теоретичним принципам.

Одним із основоположників податкової теорії А. Смітом сформульовані такі чотири принципи оподаткування:

- 1) податки повинні рівномірно розподілятися між джерелами доходів, а кожен окремий податок повинен однаково припадати на те джерело, на яке він спрямований;
- 2) час сплати, спосіб сплати і розмір податку повинні бути чітко визначені;
- 3) податок повинен стягуватись у такій формі і таким способом, які найбільш зручні для платника;
- 4) податок повинен стягуватись таким чином, щоб на його вилучення витрачалось якомога менше грошей зверх того, що надходить до Державного казначейства. Зібрані кошти повинні залишатись якнайменше у руках збирачів.

Застосування першого принципу в Україні можна проаналізувати на прикладі податків на споживання (ПДВ, акцизний збір, мито). Ці податки повинні впливати на всі джерела доходів. Але тут слід врахувати той факт, що найбільший тягар цих податків лягає на кінцевого споживача. Вони знову ж таки впливають не на всі джерела доходів однаково, а в основному на заробітну плату. Цими податками найбільше скорочується платоспроможний попит населення, а значить, і обсяги виробництва товарів народного споживання. І знову ж завдячувати треба саме нерівномірному розподілу податків між джерелами доходів. Звичайно, інакше непрямі податки впливати не можуть. Але, очевидно, при розробці ставок оподаткування необхідно брати до уваги рівень реальних доходів населення. Не можна забувати аксіому: з падінням попиту з боку населення, згасає й виробництво.

Слід також зазначити, що незважаючи на свої слабкі сторони, податкова система України не з'явилася з повітря. Вона будувалася і будується на основі небагатого власного і зарубіжного досвіду. Прорахунок

полягає лише в тому, що запозичувався досвід країн з розвинутою ринковою економікою, в яких, як відомо, питання «сколочування» первинного капіталу для підйому виробництва не стоїть. У нас картина протилежна. І ми повинні дати зелене світло процесу правового та легального накопичення капіталу, використовуючи податкові важелі та стимули. Інакше не можна навіть мріяти про якийсь значний економічний підйом.

Стосовно сучасного стану, і зокрема української дійсності, другий принцип потребує незначного уточнення, яке враховувалось багатьма теоретиками при поясненні цього визначення — час сплати, спосіб сплати і розмір податку повинні бути чітко визначені до того, як почнеться період дії того чи іншого податку. А у цьому наша держава допускає значні порушення. Протягом всього періоду незалежності час від часу вводились у дію ставки податків заднім числом. Аналогічна справа з введенням чи скасуванням деяких пільг та інше. Закони в галузі оподаткування спішно приймалися, починали діяти, а їх публікація провадилася з великим відривом у часі. Мали місце випадки, коли законодавчі акти вже застосовувались на практиці, а інструкції щодо їх використання не були зроблені й надходили до виконавців через тижні, а то й через місяці. Все це породжує плутанину, постійну необхідність перерахунків, що призводить до великих труднощів в роботі фінансового апарату підприємств.

Платник повинен завчасно бути проінформований про підготовку, ведення в дію чи зміну податкового законодавства.

У питаннях зручностей терміну та способів утримання податків справи у нас порівняно непогані.

Щодо останнього принципу, то у нашій країні податок може вимагати від платника більшу кількість грошей, ніж та, що продиктована потребами казни, через занадто роздутий штат чиновників-збирачів;

Звертаючись до засад управління податками, визначених свого часу А. Смітом можна зауважити, що ці принципи не завжди ефективно працюють у вітчизняній системі оподаткування. Так, варто пригадати еволюцію податку на додану вартість і податку на прибуток підприємств, часті зміни розмірів ставок мита та акцизів, досить високі тарифи та зміни розмірів ставок відрахувань у державні цільові фонди соціального спрямування тощо. Розрахунки цих податків стали заплутаними і незручними як для платників, так і для контролюючих органів.

Негативно впливають на якість роботи платників податків, а також працівників податкових служб, які контролюють правильність нарахування і сплати податків, наявні розбіжності, сумнівні тлумачення окремих термінів, положень, визначених у законах і підзаконних актах.

Одним із недоліків податкової системи України, на який є багато нарікань із боку платників податків, — це досить часті перевірки їхньої діяльності працівниками податкових органів та інших державних структур.

Витоки податкової проблеми лежать в тому, що хоча господарство і населення в Україні європейського типу, але прибутки на душу населення відносно низькі, більш того зменшуються на протязі останніх років. Тому податкова система, що, враховуючи промисловий потенціал українського господарства, в цілому могла б вважатися нормальною, в умовах економічної кризи виявилася недостатньо ефективною, такою, що тисне господарську ініціативу. Реальний податковий тягар в Україні більш важкий, ніж у розвинених країн, але не тому, що більша, ніж там, частина ВВП перерозподіляється через бюджетно — податкову систему, а тому, що в ній менший розмір самого ВВП.

Як свідчить практика, неможливо побудувати ефективну податкову систему, не сформувавши платника податку як елемент податкової системи, як суспільний інститут. Для цього потрібно проводити всебічну організаційну і просвітницьку роботу з платниками податків, урегулювати і вдосконалити інформаційні потоки між платниками податків та органами контролю за їх сплатою, а також враховувати соціально-культурні й психологічні особливості громадян країни, усталені традиції при прийнятті рішень у галузі оподаткування.

Необхідність зменшення нарахувань на фонд оплати праці та реформування системи соціального забезпечення не викликає жодного сумніву. По-перше, ці нарахування є найбільшими порівняно з іншими країнами, вони виступають важливим фактором зростання цін, зниження конкурентоспроможності українських товарів. По-друге, система соціального забезпечення — джерелом функціонування якої є обтяжливі нарахування для підприємств.

Сплата податків має носити обов'язковий характер. Система штрафів і санкцій, громадська думка у країні мають бути сформовані таким чином, щоб несплата або несвочасна сплата податків були менш вигідні платникові, ніж вчасне і чесне виконання зобов'язань перед бюджетом.

В умовах економічної нестабільності, існування різного роду механізмів, приховування прибутків та ухилення від сплати податків удосконалення системи оподаткування в Україні та підвищення її ефективності

повинно йти шляхом пошуку найбільш надійних та стабільних джерел сплати податків. Поряд з цим, виходячи з вимог податкової реформи, одним з пріоритетних її напрямів має стати реальне полегшення податкового тиску на економіку за допомогою розширення переліку об'єктів оподаткування.

В умовах сьогодення основним мотивом економічної політики має стати безпосередня орієнтація держави на зростання добробуту народу, на поживлення підприємництва, на посилення ринкових регуляторів у стимулюванні відродження національної економіки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Таким чином, можна констатувати, що в Україні розроблено законодавчу базу, яка регламентує справляння податків, і створено адміністративні органи, які контролюють виконання законодавства суб'єктами господарювання, але сказати, що податкова система є ефективною і досягає свого функціонального призначення, не можна.

Надмірне підвищення норми оподаткування призводить до збільшення доходів тіньової економіки і згорання легального бізнесу, а також до погіршення взаємовідносин податкових органів та підприємств. Тому важливе місце у здійсненні оптимальної податкової політики відводиться принципу фіскальної достатності, який полягає в здійсненні податкової політики, необхідної для забезпечення такої величини податкових надходжень, яка оптимально бажана з огляду на проголошену економічну доктрину.

Рівень податкової ставки повинен враховувати можливості платника податку, тобто рівень його доходів. Оскільки можливості різних фізичних і юридичних осіб неоднакові, для них мають бути встановлені диференційовані податкові ставки. Платежі кожного до бюджету мають бути пропорційні його доходам, і винятки для окремих осіб недопустимі. Порушення цього принципу призведе до того, що додаткове податкове навантаження ляже на законслухняних платників податків або на тих, хто має можливості ухилитися від оподаткування.

Система оподаткування повинна забезпечити оптимізацію структури розподілу і перерозподілу національного доходу. Реформуванню підлягають правові норми, що визначають форми, механізм регулювання, встановлення величини та порядку справляння податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджету, внесків до державних цільових фондів, необхідних державі для виконання їх функцій.

Література

1. Пріоритети реформування податкової політики України: як перейти від фіскалізму до стимулювання ділової активності? [аналітична доповідь] / О.О.Молдован, О.В.Шевченко, О.О.Єгорова. — К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2010. — 80 с.
2. Соколовська А.М. Особливості проведення податкових реформ: світовий досвід // Фінанси України. — 1999. №1
3. Розпутенко В.І. Податкова політика і економічні реформи. — К.: Либідь, 1998.
4. Бондаренко А.Р. Взаємовідносини підприємства з податковими органами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=998>.

УДК 336

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ МОТИВАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ І ГРОМАДЯНИНА

Гаврилюк А.В.

У статті вивчено соціально-економічне становище населення (на прикладі Івано-Франківської області) та обґрунтовано необхідність державної мотивації, визначено сутність та основні напрямки її реалізації в процесі здійснення соціально-економічної політики в умовах ринкової економіки і правової демократичної держави.

In this article a social-economic position of the population (for example Ivano-Frankivsk area) is studied and need of the realization of state motivation is motivated, it is determined essence and the main trends of social-economic politics in conditions of market economics and a legal democratic state.